

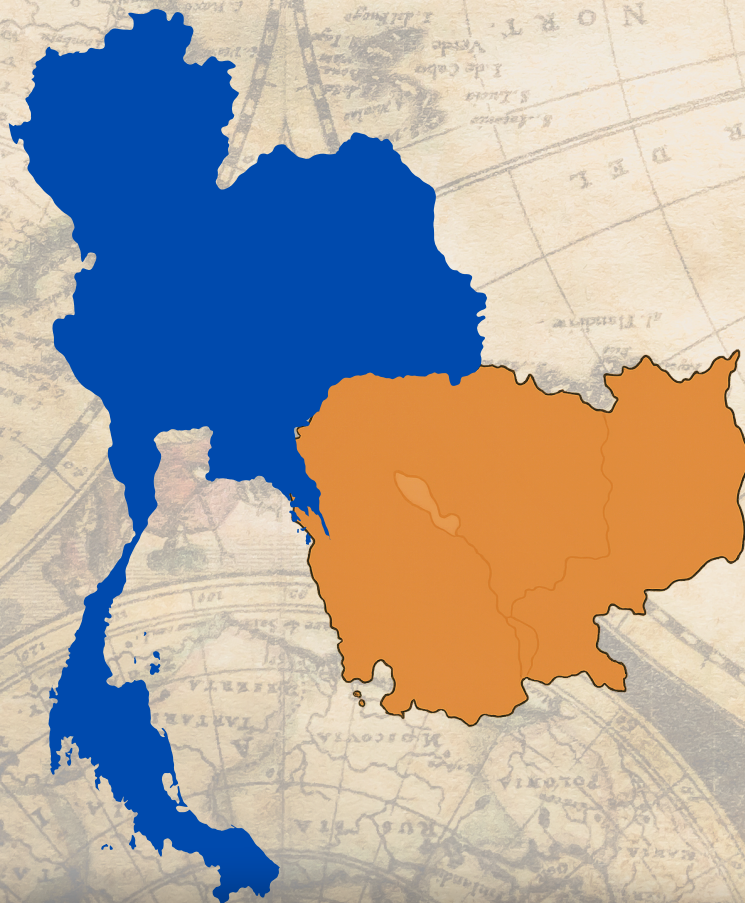
Academic Focus

กุมภาพันธ์ 2569

MOU 2543

“การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก”

บทนำ

MOU 2543 หรือ “บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก” (Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia on the Survey and Demarcation of Land Boundary) เป็นบันทึกข้อตกลงที่ไทยกับกัมพูชาลงนามกันเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 โดยตัวแทนฝ่ายไทย คือ หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น และตัวแทนฝ่ายกัมพูชา คือ นายวาร์ คิม ฮง ในฐานะที่ปรึกษารัฐบาล ผู้รับผิดชอบกิจการชายแดน

MOU 2543 มีขึ้นเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหชายแดนที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ระหว่าง 2 ฝ่ายที่มีมาอย่างยาวนาน ในประเด็นความไม่ชัดเจนของเขตแดนเดิมที่เคยตกลงกันตั้งแต่สนธิสัญญากำหนดเขตแดนสยาม-ฝรั่งเศส จนทำให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนที่ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของ และกลายเป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศ โดยเฉพาะบริเวณปราสาทพระวิหาร การเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาในการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนระหว่างกันในช่วงแรกไม่มีความคืบหน้าใด ๆ มากนัก เนื่องจากปัญหาการเมืองภายในกัมพูชา จนกระทั่งเมื่อปี 2537 ภายหลังจากกัมพูชาสามารถจัดการปัญหาการเมืองภายในและจัดตั้งรัฐบาลได้ รัฐบาลไทยและกัมพูชาจึงเริ่มต้นเจรจาปัญหาเขตแดนอีกครั้ง โดยเหตุผลหลักที่ไทยต้องการเจรจาปัญหาเขตแดนกับกัมพูชา คือ ปัญหาเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาถูกละทิ้งเป็นเวลานาน และการที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ได้มีคำพิพากษาให้ตัวปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชาในปี 2505 จนนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission: JBC) เพื่อใช้เป็นกลไกในการเจรจา การหาหรือทางเทคนิคและข้อกฎหมายเกี่ยวกับเขตแดนระหว่างประเทศ ในปี 2540 และการจัดทำ MOU 2543 ร่วมกันในเวลาต่อมา

เหตุผลหลักที่ไทยต้องการเจรจาปัญหาเขตแดนกับกัมพูชา*

1

ปัญหาเรื่องเขตแดนไทย-กัมพูชาถูกละทิ้งเป็นเวลานาน

3

รัฐบาลมีนโยบายไม่ให้เรื่องเขตแดนกลายเป็นประเด็นทางการเมือง แต่เป็นเรื่องของกฎหมาย และเรื่องทางเทคนิค

2

เหตุการณ์สู้รบระหว่างทหารไทยกับลาวบริเวณบ้านร่มเกล้า ชายแดนจังหวัดพิษณุโลก ทำให้รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเขตแดนและนำไปสู่ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขปัญหเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

4

รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นที่จะใช้กฎหมายระหว่างประเทศในการเจรจาเขตแดน

*ที่มา: เรียบเรียงจาก “รู้จัก MOU43 คืออะไร แล้วมีความสำคัญอย่างไรกับชายแดนไทย-กัมพูชา” 2568.

บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสำรวจ
และจัดทำหลักเขตแดนทางบก

**MOU 2543
ไทย-กัมพูชา**

ลงนาม (ฝ่ายไทย) :
หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร
รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศ
14 มิถุนายน 2543

วัตถุประสงค์ :

- กำหนดหลักเกณฑ์จัดทำ
เส้นเขตแดนทางบก
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการ
เขตแดนร่วม (JBC) เพื่อใช้เป็น
กลไกในการเจรจา

ข้อกักเกี่ยง :

ฝ่ายคัดค้านมองว่า

- ทำให้กัมพูชาอ้างสิทธิในบางพื้นที่
ได้ง่ายขึ้น กระทบความมั่นคง
และอธิปไตยไทย

ฝ่ายสนับสนุนเห็นว่า

- เป็นช่องทางเจรจาสันติ จำเป็น
ต่อการแก้ปัญหาชายแดนที่เรื้อรังมานาน

จัดทำโดย กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ภาพที่ 1 ภาพรวม MOU 2543 ระหว่างไทยกับกัมพูชา

MOU 2543 มีทั้งหมด 9 ข้อ มีสาระสำคัญ คือ

1)

กำหนดให้ทั้ง 2 ฝ่ายต้องร่วมกันสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกให้เป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับปี 2447 ซึ่งได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบทของอนุสัญญาระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับปี 2436 และสนธิสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสกับพิธีสารว่าด้วยการปักปันเขตแดนท้ายสนธิสัญญา ฉบับปี 2450 ประกอบกับแผนที่ที่จัดทำขึ้นตามผลงานของคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีน ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญาและสนธิสัญญาดังกล่าวข้างต้น และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

2)

ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วม (Joint Boundary Commission: JBC) โดยมีบุคคลที่ดำรงตำแหน่งระดับรัฐมนตรีช่วยว่าการของแต่ละฝ่ายเป็นประธานร่วมกัน ประชุมร่วมกันปีละ 1 ครั้ง เพื่อรับผิดชอบให้การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนเป็นไปตามเอกสารที่กำหนดใน MOU พิจารณาและรับรองแผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วม รวมทั้งกำหนดความเร่งด่วนของพื้นที่ที่จะทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

3)

กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการเทคนิคร่วม (Joint Technical Sub-Commission) เพื่อพิสูจน์ทราบตำแหน่งของหลักเขตทั้ง 73 หลักที่มีอยู่แต่เดิมและให้จัดทำแผนที่แสดงเส้นเขตแดนทางบกที่ได้ทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตเรียบร้อยแล้ว

ผลการดำเนินงานในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา คณะกรรมการเขตแดนร่วมสามารถค้นหาและระบุตำแหน่งหลักเขตเดิมได้ทั้งหมด 45 จาก 73 หลัก คิดเป็นประมาณร้อยละ 62 ของจำนวนหลักเขตที่เคยมีอยู่เดิมหรือคิดเป็นระยะทาง 374 กิโลเมตร หรือร้อยละ 47 ของความยาวเขตแดนทั้งหมด แลกการณัฐบาลไทยเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2568 ระบุว่า การดำเนินการของคณะกรรมการเขตแดนร่วม (JBC) มีความคืบหน้าในหลายพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด เช่น กรณีของสะพานมิตรภาพไทย-กัมพูชา (บ้านหนองเอี่ยน ตำบลท่าข้าม อำเภอธัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และบ้านสติงบก ตำบลปอยเปต อำเภอโอโธรว จังหวัดบันเตียเมียนเจย) และการก่อสร้างสะพานข้ามพรมแดนแห่งใหม่ ไทย-กัมพูชา ที่บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านผักกาด จังหวัดจันทบุรี กับบ้านปรม จังหวัดโพลิน กัมพูชา เป็นต้น แต่ยังมีพื้นที่ซึ่งยังเป็นปัญหาอยู่อีกมากที่อาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันได้อีก เช่น สามเหลี่ยมมรกต ช่องบก ในเขตอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี บริเวณโดยรอบและใกล้เคียงปราสาทพระวิหาร (จากหลักเขตที่ 1 ถึงเขาสัตว์โสม) กลุ่มปราสาทตาเมือน 3 หลัก และปราสาทตาควาย ในเขตอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งกำลังกลายเป็นปัญหาใหญ่อยู่ในปัจจุบัน ([สุลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2568](#))

สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับ MOU 2543

เขตแดนไทยและกัมพูชานั้น กำกับด้วยหนังสือสัญญาที่สยามทำไว้กับฝรั่งเศส 3 ฉบับ และประกอบเข้าด้วยกันกับแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งจัดทำขึ้นระหว่างปี 2436 และ 2450 (ค.ศ. 1893 และ 1907) ในห้วงเวลาที่กัมพูชายังเป็นรัฐในอารักขาของฝรั่งเศสและเป็นส่วนหนึ่งของแคว้นอินโดจีน (French Indochina) ดังต่อไปนี้ (สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2568)

1) อนุสัญญากรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2436 (ค.ศ. 1893)

ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีการใช้ศักราชแบบไทย คือ รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) 112 นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ นักประวัติศาสตร์คนสำคัญของไทยได้อธิบายเอาไว้ในประมวลสนธิสัญญาว่า สนธิสัญญานี้จัดทำขึ้นหลังจากเหตุการณ์ ร.ศ. 112 หรือที่รู้จักในภาษาอังกฤษว่า Paknam Incident คือ เหตุการณ์ที่ฝรั่งเศสส่งเรือรบ 3 ลำ บุกปิดพระจุลจอมเกล้าที่ปากน้ำเจ้าพระยา สมุทราปราการ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2436 (ค.ศ. 1893) เพื่อบังคับให้สยามต้องสละอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนลาวและฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ละเว้นการสร้างค่ายคูและกองทหารในเมืองพระตะบองและเสียมเรียบ ทางสยามจึงได้ยอมทำสนธิสัญญานี้และฝรั่งเศสได้ยึดเมืองจันทบุรีและตราดเอาไว้ระหว่างปี 2435-2447 (ค.ศ. 1892-1904) เพื่อบังคับให้สยามทำตามสัญญา ดังกล่าว สนธิสัญญานี้จะกล่าวถึงดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือ ประเทศลาวในปัจจุบันเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกัมพูชานั้นกล่าวถึงแต่เฉพาะกำลังทางทหารในเมืองพระตะบองและเสียมเรียบเท่านั้น

2) อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2447 (ค.ศ. 1904)

เป็นหนังสือสัญญาที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อบกพร่องในสนธิสัญญานี้ปี 2436 (ค.ศ. 1893) หลังจากรัชกาลที่ 5 ได้ปรับปรุงความสัมพันธ์กับฝรั่งเศส ประกอบกับกษัตริย์ศรีสวัสดิ์ของกัมพูชาขอให้ฝรั่งเศสเรียกร้องดินแดนในส่วนในเมืองพระตะบอง เสียมเรียบ และศรีโสภณคืนจากสยาม จึงได้มีการทำหนังสือสัญญาเพื่อกำหนดเขตแดนกันเสียใหม่ โดยเขตแดนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศกัมพูชานั้นจะปรากฏอยู่ในข้อ 1 ที่กำหนดว่า เขตแดนระหว่างกรุงสยามกับกรุงกัมพูชานั้นให้เริ่มตั้งแต่ปากคลองกะพงพลูข้างฝั่งซ้ายทะเลสาบเป็นเส้นเขตแดนตรงทิศตะวันออกไปจนบรรจบถึงคลองกระพวงจาม ตั้งแต่นี้ต่อไปเขตแดนเป็นเส้นตรง ทิศเหนือขึ้นไปจนบรรจบเทือกเขาพนมดงรัก ไปตามแนวยอดภูเขาปันน้ำระหว่างดินแดนน้ำตกน้ำเสน ดินแดนน้ำตกแม่น้ำโขง (ในอนุสัญญาระบุว่า แม่น้ำโขง) ฝ่ายหนึ่ง กับดินแดนน้ำตกน้ำมูนอีกฝ่ายหนึ่งจนบรรจบภูเขาผาต่าง แล้วต่อเนื่องไปทิศตะวันออกตามแนวยอดภูเขานี้จนบรรจบถึงแม่น้ำโขง นอกจากนี้แล้วในอนุสัญญานี้ยังได้ระบุว่ารัฐบาลทั้งสองจะได้ตั้งข้าหลวงผสมกันไปกำหนดเขตแดน และเมื่อทำหนังสือสัญญานี้กันแล้วฝรั่งเศสยังยึดเมืองด่านซ้าย (ในเขตจังหวัดเลยปัจจุบัน) และตราดเอาไว้เป็นประกันอีก 3 ปี

3) สนธิสัญญาระหว่างพระเจ้าแผ่นดินสยามกับประธานาธิบดีฝรั่งเศสลงวันที่ 23 มีนาคม 2450 (ค.ศ. 1907)

ถือเป็นหนังสือสัญญานี้สำคัญที่กำหนดเส้นเขตแดนมาจนถึงปัจจุบัน โดยเนื้อความส่วนหนึ่ง ได้ระบุถึงการแลกเปลี่ยนเมืองที่แต่ละฝ่ายได้ยึดเอาไว้ก่อนหน้านี้ กล่าวคือ สยามตกลงยกเมืองพระตะบอง เสียมเรียบ และศรีโสภณให้ฝรั่งเศส (อินโดจีน) เพื่อแลกกับด่านซ้ายและตราด (ดังที่ระบุเอาไว้ในข้อ 1 และ 2 ของสนธิสัญญานี้) ที่สำคัญ คือ สนธิสัญญานี้มีหนังสือสัญญาต่อกันว่าด้วยการปักปันเขตแดนและมีกรรมการปักปันเขตแดนที่มีนายทหารและพนักงานทั้งฝ่ายไทยและฝรั่งเศสผสมกัน ทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน อีกทั้งได้จัดทำแผนที่เพื่อระบุเส้นเขตแดนเอาไว้ด้วย

แผนที่ที่เกี่ยวข้องกับ MOU 2543

แผนที่ที่ไทยและกัมพูชาใช้ประกอบการเจรจาและพิจารณากำหนดหลักเขตแดนนั้น สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2568)

แผนที่ที่ใช้ประกอบสนธิสัญญาระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส เพื่อระบุเส้นเขตแดนกับอินโดจีน (ซึ่งในที่นี้คือ ลาวและกัมพูชาในปัจจุบัน) จัดทำโดยคณะกรรมการเขตแดนระหว่างอินโดจีนและสยาม (Commission de Délimitation entre l'Indochine et le Siam) เป็นแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ชุดนี้มีทั้งหมด 11 ระวัง ตั้งแต่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ (สบรวก) ไล่ตามแนวแม่น้ำโขงลงใต้จนถึงเทือกเขาพนมดงรัก โดยแต่ละระวังจะมีชื่อเฉพาะ คือ แม่กบและเชียงล้อม แม่น้ำทางเหนือ เมืองน่าน ปากลาย แม่น้ำเหือง ป่าสัก แม่โขง ดงรัก พนมกุเลน ทะเลสาบและเมืองตราด โดยแผนที่ซึ่งระบุเขตแดนไทยและกัมพูชา คือ ระวังดงรัก พนมกุเลน ทะเลสาบและเมืองตราด แผนที่เหล่านี้จัดพิมพ์โดยบริษัท H. Barrere ปารีส ส่งให้สยามผ่านสถานทูตที่กรุงปารีสในปี 2451 (ค.ศ. 1908) รัฐบาลสยามในเวลานั้นโดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ขอแผนที่เพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งานและได้แจกจ่ายให้กับหัวเมืองชายแดนทั้งหมด เพื่อใช้เป็นแนวทางการกำหนดเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีน

อย่างไรก็ตาม ในทางกฎหมายยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับสถานะของแผนที่ชุดนี้อยู่ ฝ่ายไทยเห็นว่าคณะกรรมการปักปันพรมตามอนุสัญญาฉบับปี 2447 (ค.ศ. 1904) นี้ ฝ่ายฝรั่งเศส นำโดยพันตรี แบร์นาร์ด และฝ่ายสยาม นำโดยพลตรี หม่อมชาติเดชอุดม ได้มีการพบกันครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2450 (ค.ศ. 1907) โดยขณะนั้นเจ้าหน้าที่จัดทำแผนที่ยังดำเนินการไม่เสร็จสิ้น เมื่อฝ่ายฝรั่งเศสได้นำผลสำรวจกลับไปจัดทำแผนที่ที่ประเทศฝรั่งเศสแล้วส่งแผนที่ (มาตราส่วน 1:200,000) ให้ประเทศไทยในเดือนสิงหาคม 2451 (ค.ศ. 1908) จำนวน 11 ระวัง แผนที่ดังกล่าวยังไม่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการปักปันพรมตามอนุสัญญาฉบับปี 2447 (ค.ศ. 1904) เพราะคณะกรรมการปักปันพรมชุดนี้ได้ยุติไปก่อนที่จะจัดทำแผนที่ชุดดังกล่าวจะจัดพิมพ์เสร็จ แต่ทางฝ่ายกัมพูชาเห็นว่า แผนที่ชุดนี้ยอมผูกพันประเทศไทยตามสนธิสัญญา และเคยขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ตีความสถานะของแผนที่นี้ในคดีปราสาทพระวิหาร แต่การตีความในปี 2556 (ค.ศ. 2013) ศาลปฏิเสธที่จะกล่าวถึงแผนที่นี้เพราะไม่ได้เป็นบทปฏิบัติการในคำพิพากษาเดิม ความคลุมเครือในประเด็นนี้ยังคงดำรงอยู่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ตามข้อมูลของกระทรวงการต่างประเทศ สนธิสัญญาทั้ง 2 ฉบับ ระบุให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการผสมสยาม-ฝรั่งเศสเพื่อปักปันเขตแดน ดำเนินการสำรวจภูมิประเทศจริง และได้มีการจัดทำแผนที่แสดงเส้นเขตแดน โดยมีการจัดทำแผนที่ 2 ชุด ได้แก่ แผนที่ชุด Bernard (ตามอนุสัญญาฯ ฉบับปี 2447 (ค.ศ. 1904) มี 11 ราว) และแผนที่ชุด Montguers (ตามสนธิสัญญาฉบับ ปี 2450 (ค.ศ. 1907) มี 5 ราว) ซึ่งทั้งหมดเป็นแผนที่ที่จัดทำในมาตราส่วน 1:200,000 ดังนั้น เมื่อกล่าวถึง “แผนที่มาตราส่วน 1:200,000” จึงหมายถึงรวมถึงแผนที่หลายฉบับ มิได้หมายถึงแผนที่ที่วางดงรักฉบับเดียว ซึ่งครอบคลุมเขตแดนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา ปัจจุบันทั้งหมด ประเด็นของแผนที่อันเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทเรื่องเขตแดนมีข้อถกเถียงในเชิงเทคนิคอยู่มาก เนื่องจากแผนที่ซึ่งใช้ประกอบสนธิสัญญาหรือหนังสือแนบท้ายไม่ว่าจะจัดทำโดยคณะกรรมการชุดใด ต่างก็ใช้มาตราส่วน 1:200,000 เหมือนกันหมด แต่ด้วยความที่มาตราส่วนค่อนข้างหยาบและแผนที่ทำมาตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 อาจจะไม่มีความละเอียดแม่นยำมากพอเมื่อเทียบลงบนภูมิประเทศจริง จึงมีความผิดพลาดที่ไม่สามารถที่จะระบุเส้นเขตแดนได้ชัดเจนนัก นอกจากนี้ ประเทศไทยใช้แผนที่ชุด (series) L7017 และปรับปรุงใหม่เป็น L7018 ซึ่งมีมาตราส่วน 1:50,000 ที่มีความละเอียดมากกว่าและจัดทำด้วยเทคนิคที่แตกต่างกัน ถ้าหากนำเอาแผนที่นี้ไปทาบวัดกับแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 จะปรากฏว่าเส้นเขตแดนไม่ตรงกัน ส่งผลให้ฝ่ายไทยคาดว่าเสียดินแดนไปจำนวนมาก

กระทรวงการต่างประเทศเคยได้ให้คำอธิบายทางเทคนิคของแผนที่ทั้ง 2 ชุดเอาไว้ที่น่าสนใจ กล่าวคือ แผนที่มาตราส่วน 1:200,000 และแผนที่ L7017/L7018 เป็นแผนที่ที่มีวิธีการจัดทำแตกต่างกัน จึงมีลักษณะแตกต่างกัน แผนที่ชุด L7017/L7018 จัดทำโดยใช้พื้นผิวของรูปทรงกระบอก ซึ่งจะแสดงระยะทางที่ถูกต้อง แต่ขนาดของภูมิประเทศจะคลาดเคลื่อน ในขณะที่แผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ซึ่งจัดทำโดยมีลักษณะคล้ายหัวหอม จะแสดงขนาดภูมิประเทศถูกต้อง แต่ระยะทางคลาดเคลื่อน ดังนั้น เนื่องด้วยคุณสมบัติที่แตกต่างกันของแผนที่ทั้ง 2 ชุด จึงไม่สามารถนำแผนที่มาทาบกันได้ เพราะขนาดและรูปทรงของภูมิประเทศและเส้นเขตแดนจะแตกต่างกันมาก อนึ่ง กัมพูชาเคยมีแผนที่มาตราส่วน 1:50,000 ในชุด L7016 ที่สหรัฐอเมริกาช่วยจัดทำในสมัยรัฐบาลเก่า ตอนหลังเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองก็ยกเลิกไม่ใช้แผนที่ดังกล่าว และต่อมาเวียดนามช่วยจัดทำแผนที่ใหม่มาตราส่วน 1:50,000 เช่นกัน แต่รัฐบาลกัมพูชามักจะอ้างอิงเขตแดนกับประเทศไทยตามแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 เสมอ อาจจะด้วยเห็นว่าเป็นเอกสารที่ใช้ประกอบสนธิสัญญาซึ่งฝ่ายกัมพูชาจะได้ประโยชน์มากกว่า

การดำเนินการของฝ่ายนิติบัญญัติไทยในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับ MOU 2543

แม้จะมีการทำ MOU 2543 ร่วมกันแล้ว แต่ก็ยังคงเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับเส้นเขตแดนอยู่บ่อยครั้ง จนกระทั่งเกิดการปะทะกันของกำลังทหารทั้ง 2 ฝ่าย และเกิดกระแสให้มีการยกเลิก MOU 2543 ซึ่งในเรื่องนี้ สภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญห โดยเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2568 สภาผู้แทนราษฎรได้มีการพิจารณาญัตติด่วนเกี่ยวกับ MOU 2543 ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอต่อที่ประชุม จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่

1

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) 2543 และ 2544 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา (นายสฤกษ์พงษ์ เกี่ยวข้อง เป็นผู้เสนอ)

2

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding : MOU) 43 และ 44 ระหว่างประเทศไทย กับประเทศกัมพูชา (นางสาวแนน บุญยธิดา สมชัย เป็นผู้เสนอ)

3

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกและทางทะเล (MOU 2543-2544) (นายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ เป็นผู้เสนอ)

4

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณำบันทึกความเข้าใจ MOU 43-44 เพื่อแก้ไขปัญหำข้อพิพาทไทย-กัมพูชา (นายกันวีร์ สืบแสง เป็นผู้เสนอ)

5

ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณำศึกษาบันทึกความเข้าใจ MOU 2543-2544 เพื่อนำเสนอส่งให้รัฐบาลพิจารณำดำเนินการต่อไป (นายพนพล ปัทมะ เป็นผู้เสนอ)

ผู้เสนอญัตติทั้ง 5 ญัตติได้อภิปรายเสนอแนะแนวทางว่า ควรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณำบันทึกความเข้าใจ MOU 2543 โดยควรต้องมีการศึกษาในเรื่องผลกระทบกรณีประเทศไทยในด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และความเสี่งที่อาจจะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงควรต้องมีการศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับกระบวนการทวิภาคีในการเจรจาปักปันเขตแดนระหว่างไทยและกัมพูชา ตลอดจน ถ้าคณะกรรมการวิสามัญชุดนี้จะศึกษาในเรื่องการยกเลิก MOU ควรพิจารณาต่อไปด้วยว่า จะมีกลไกใดมาใช้แทนที่ในการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชา ระหว่างที่ยังไม่มีข้อตกลงฉบับใหม่

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2568 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมิมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) 2543 และ 2544 ระหว่างประเทศไทย กับประเทศกัมพูชาขึ้น เพื่อทำการพิจารณำศึกษาญัตติดังกล่าว และนำผลการศึกษามาเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรต่อไป แต่เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2568 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2568 ซึ่งมีผลให้สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง คณะกรรมการวิสามัญคณะนี้จะสิ้นสุดลงโดยผลของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวด้วย

ข้อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการยกเลิก-ไม่ยกเลิก MOU 2543

1. กรณีควรยกเลิก MOU 2543

ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ นักวิชาการอิสระ

ความขัดแย้งในปี 2568 มีที่มาจากการทำกิจกรรมเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมชายแดนโดยพลการของฝ่ายกัมพูชา การละเมิด MOU 2543 ในข้อนี้ได้เกิดขึ้นมากกว่า 450 ครั้ง เช่น สร้างถนน สร้างวัด ตลาด ขุดคูน้ำ ฯลฯ ในรอบ 25 ปี ของ MOU 2543 เมื่อไทยแจ้งประท้วงก็มีการแก้ไขเพียงประมาณ 100 ครั้งเท่านั้น (ข้อมูลจาก ดร.ปณิธาน วัฒนายากร) ข้อขัดแย้งสำคัญ คือ การยึดแผนที่คนละมาตราส่วน การมีมาตราส่วนที่หยาบและลำสมัย ทำให้ไม่สอดคล้องกับภูมิประเทศจริงที่เปลี่ยนแปลงไป สาเหตุเหล่านี้มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้สามารถจัดทำหลักเขตแดนได้สำเร็จไม่เกินกว่าร้อยละ 20 ในรอบ 25 ปีที่ผ่านมา เมื่อได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่ปฏิบัติตาม MOU 2543 มานานแล้ว จะปรับปรุงแก้ไขอย่างไรควรพิจารณากันต่อไปอย่างใช้เหตุใช้ผล (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2568)

นายกมล กมลตระกูล นักวิชาการอิสระ

ตลอดกว่า 20 ปีที่ผ่านมา ไทยรายงานว่ากัมพูชาละเมิดเงื่อนไขใน MOU 2543 มากกว่า 600 ครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคงชายแดนและความไม่สงบในหลายจังหวัดตลอดมา ผลกระทบของ MOU 2543 ต่อประเทศไทยในด้านเขตแดน คือ มีการละเมิดเงื่อนไขอย่างต่อเนื่องจากการกระทำของกัมพูชา เช่น การก่อสร้างหรือจัดกำลังทหารในเขตชายแดนไทย-กัมพูชา ตลอดจนวางกับระเบิด จึงกลายเป็นปัญหาด้านความมั่นคงที่ไทยต้องส่งเรื่องร้องเรียนมาโดยตลอด เพื่อไม่ให้ปัญหากลายเป็นความขัดแย้ง แต่ฝ่ายผู้นำกัมพูชากลับกระทำการต่าง ๆ เพื่อสร้างคะแนนเสียงความนิยม (“นักวิชาการยก 5 เหตุผลทำไมต้องยกเลิก MOU 43-44 จัดให้มีการลงประชามติก่อนเจรจา JBC,” 2568)

นายเทพมนตรี ลิมปพยอม นักวิชาการอิสระด้านประวัติศาสตร์

MOU 2543 ควรถูกยกเลิก โดยให้เหตุผลว่าอนุสัญญาและสนธิสัญญาต่าง ๆ มีอายุเวลาในการบังคับใช้ และการที่กัมพูชาละเมิดข้อตกลงตาม MOU 2543 กว่า 600 ครั้ง ทำให้เกิดความขัดแย้งและกลายเป็นชนวนสงคราม จึงเข้าข่ายที่ฝ่ายไทยสามารถบอกเลิกได้แต่เพียงฝ่ายเดียวตามกฎหมาย พร้อมทั้งยืนยันว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ชัดว่าพื้นที่ “บ้านหนองจวน” เป็นของไทย และการที่กัมพูชาเข้ามาก่อความวุ่นวายถือเป็นการรุกล้ำอธิปไตย กองทัพภาคที่ 1 โดยกองกำลังบูรพาต้องเร่งผลักดันชาวกัมพูชาออกจากพื้นที่ให้เร็วที่สุด เพราะเป็นการละเมิดข้อตกลง ซึ่งจะเห็นได้ว่า MOU 2543 ไม่มีประโยชน์ใด ๆ สำหรับเรื่องนี้เลยเพราะฝ่ายกัมพูชาไม่สนใจความจริงทางประวัติศาสตร์แต่อาศัยช่องว่างใน MOU 2543 ทำการรุกล้ำแผ่นดินไทย โดยอ้างแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ไปปักหลักเขตแดนเอาไว้ (“นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ชี้ MOU 43 ไร้ประโยชน์ ควรยกเลิก! หลักฐานชัด “บ้านหนองจวน” อยู่ในไทย กัมพูชารุกล้ำอธิปไตย,” 2568)

ดร.วิศรุต สำลีอ่อน
อาจารย์หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของ MOU ฉบับนี้ คือ การจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างไทย-กัมพูชา ซึ่งการจะทำเช่นนั้นทั้ง 2 ประเทศจะต้องค้นหาสันปันน้ำให้พบ เพราะตำแหน่งของสันปันน้ำจะกลายเป็นแนวเขตแดนตามสนธิสัญญาฉบับปี 2447 และ 2450 แต่สันปันน้ำนั้นละเอียดอ่อนและประหลาด เพราะสันปันน้ำคือ ตำแหน่งบนภูเขาที่น้ำฝนแยกออกเป็น 2 สาย การขุด เจาะ ถม เพียงเล็กน้อยด้วยเครื่องมือสมัยใหม่ ทำให้สันปันน้ำคลาดเคลื่อนได้ไม่ยาก MOU ข้อ 5 จึงห้ามทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ให้ดำเนินการใด ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชายแดน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อสันปันน้ำ อันจะทำให้การกำหนดเส้นเขตแดนผิดเพี้ยนไป MOU ข้อ 5 จึงถือเป็นบทบัญญัติอันสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของ MOU แต่กัมพูชากลับละเมิดข้อตกลงข้อนี้อยู่เป็นนิจ การกระทำของกัมพูชาเท่ากับเป็นการฝ่าฝืน MOU 2543 อย่างร้ายแรงตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งฝ่ายไทยประท้วง และโต้แย้งเรื่องนี้มาโดยตลอด ประเทศไทยจึงมีสิทธิที่จะยกเลิกการฝ่าฝืน MOU 2543 อย่างร้ายแรงของกัมพูชา เพื่อกล่าวอ้างให้ MOU นี้สิ้นสุดลง หรือระงับใช้ MOU ชั่วคราวทั้งหมดหรือบางส่วนได้ โดยอ้างบทบัญญัติแห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา พ.ศ. 2512 (ค.ศ. 1969) ข้อ 60 การยกเลิก MOU ฉบับนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทยมากที่สุด

หากมีข้อกังวลต่อไปว่า หากปราศจาก MOU 2543 แล้ว การกำหนดเขตแดนทางบกระหว่างทั้ง 2 ประเทศ จะทำอย่างไรต่อไป เช่นนั้นก็ไม่มีเส้นเขตแดนที่ชัดเจนระหว่าง 2 ประเทศ ในประเด็นนี้ถ้านำหลักคิดของการกำหนดเขตแดนว่า เครื่องมือที่จะต้องใช้จะต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ ไทยและกัมพูชาก็เพียงแต่กลับไปตั้งต้นที่จุดการกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการกำหนดเขตแดนเสียใหม่ให้ตรงกัน ปัจจุบันเชื่อได้ว่าฝ่ายกัมพูชาน่าจะมีเทคโนโลยีที่สามารถทำแผนที่อัตราส่วน 1:50,000 ได้แล้ว ทั้ง 2 ประเทศจึงกลับมาทำ MOU ฉบับใหม่ จะใช้ข้อความมาจาก MOU 2543 นี้ก็ได้ แต่เปลี่ยนเป็นการใช้แผนที่ 1:50,000 ที่ทั้ง 2 ฝ่ายจัดทำขึ้น หากกัมพูชายืนยันจะใช้แผนที่ 1:200,000 ให้ได้ ฝ่ายไทยก็เพียงแต่ชะลอการดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ทั้ง 2 ฉบับที่วางหลักการให้ยึดสันปันน้ำ มีสันปันน้ำตามธรรมชาติร่วมกับหลักเขตแดน 73 หลัก เป็นแนวเขตแดนในภาพใหญ่ และมีแผนที่อัตราส่วน 1:50,000 ที่ระบุตำแหน่งสันปันน้ำได้แม่นยำ (วิศรุต สำลีอ่อน, 2568)

2. กรณีไม่ควรยกเลิก MOU 2543

นายเบญจมินทร์ สุกาญจน์จิติ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ
และ
นายนิกรเดช พลาญกูร กระทรวงการต่างประเทศ

ประเทศไทยได้เปรียบจาก MOU 2543 เนื่องจาก MOU 2543 เป็นการกำหนดกรอบความตกลงและกลไกการกำหนดเขตแดนในการร่วมกันสำรวจจัดทำหลักเขตแดน เพื่อให้ได้แผนที่ที่นำมาใช้ได้จริง โดยใช้อนุสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับปี 2447 และ 2450 เป็นเอกสารประกอบ เนื่องจากอนุสัญญาดังกล่าวได้พูดถึงคณะกรรมการปักปันเขตแดน เพื่อให้ไปทำแผนที่ตามหลักสันปันน้ำ แม่น้ำ และแนวเส้นตรง รวมถึงยังมีเอกสารอื่น ๆ เช่น แผนที่ที่จัดทำขึ้นตามผลงานของคณะกรรมการปักปันเขตแดน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้อนุสัญญาฉบับปี 2447 และ 2450 ระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส จึงเป็นที่มาของ MOU 2543 และคณะกรรมการเขตแดนร่วม หรือ JBC ไทย-กัมพูชา (“เอ็มโอยู43 เลิกไม่ได้! ผลประโยชน์มหาศาล?” 2568)

คณะกรรมการ JBC ไทย-กัมพูชา มีความสำคัญ คือ มีหน้าที่สำรวจจัดทำหลักเขตแดน ทำแผนแม่บท กำหนดอำนาจหน้าที่ กำหนดความเร่งด่วนของพื้นที่ มอบหมายและกำกับดำเนินการของคณะอนุกรรมการเทคนิคร่วม (Joint Technical Sub-Commission: JTSC) ผู้ที่ลงพื้นที่สำรวจเขตแดนและพิสูจน์ตำแหน่งที่แน่ชัดของหลักเขตแดนเพื่อจัดทำแผนที่ รวมถึงการพิจารณารายงานและข้อเสนอของคณะอนุกรรมการเทคนิคร่วม และที่สำคัญ คือ การผลิตแผนที่ที่ไทย-กัมพูชา สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้จริง ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน MOU 2543 กำหนดให้ทั้งไทยและกัมพูชาจะต้องงดเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชายแดน เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อการศึกษาเขตแดน เช่น การไม่ขุดคูเล็ก การไม่ควรมีทหารประจำการตามพื้นที่ต่าง ๆ เป็นต้น และหากเกิดปัญหาการตีความการบังคับใช้ MOU ต่อพื้นที่ ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องมาเจรจาตามที่ MOU กำหนดไว้ โดยไม่ได้มีการระบุให้บุคคลที่ 3 หน่วยงานที่ 3 หรือหลีกเลี่ยงไปหาศาลไต่สวนร่วมแก้ปัญหา เพราะตาม MOU 2543 กำหนดว่า เรื่องปัญหาพื้นที่ให้เป็นเรื่องระหว่าง 2 ประเทศ และที่สำคัญ MOU 2543 ยังกำหนดให้ทั้งไทย-กัมพูชาจะต้องร่วมกันในการกักกันระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ เพื่อให้คณะอนุกรรมการ JTSC สามารถลงพื้นที่สำรวจเขตแดนในการจัดทำแผนที่ใหม่ได้อย่างปลอดภัยด้วย (“เอ็มโอยู43 เลิกไม่ได้! ผลประโยชน์มหาศาล?” 2568)

ถ้าจะยกเลิก MOU 2543 ก็ไม่สามารถมองข้ามข้อเท็จจริงตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ฉบับปี 2447 และ 2450 ไม่ได้ เพราะถือเป็นแม่บทกำหนดรายละเอียดไว้ และไม่สามารถละเลยแผนที่ 1:200,000 ได้ และถ้าจะยกเลิกไปก็ต้องกลับไปใช้เอกสารทั้งหมด ซึ่งถูกรวบรวมไว้ใน MOU 2543 หรือเป็นการกลับมาเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ตามกลไกที่มีอยู่ รวมถึง MOU 2543 ยังเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์การไม่เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นกฎสำคัญให้ทั้ง 2 ฝ่ายปฏิบัติตาม เพราะปัจจุบันก็เห็นชัดเจนว่า ฝ่ายใดเป็นผู้ผิดกฎเกณฑ์ และการสำรวจจัดทำเขตแดนชุดสำรวจจะต้องได้รับการยืนยันความปลอดภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคล จึงเป็นหน้าที่ทั้ง 2 ฝ่ายในการเก็บกู้และมีการตกลงร่วมใจกันแล้วในการใช้กลไก MOU 2543 ร่วมกัน โดยไม่อ้างถึงบุคคลที่ 3 (“เอ็มโอยู43 เลิกไม่ได้! ผลประโยชน์มหาศาล?” 2568)

นายรัศมี ชาลีจันทร์

อดีตเอกอัครราชทูตและผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศ

MOU 2543 เป็นเพียงกรอบเจรจา ไม่ใช่สัญญาเสียดินแดน อีกทั้งการยกเลิก ฝ่ายเดียวไม่อาจทำให้พันธกรณีหมดไป และ สุดท้ายหากกลับมาเจรจากันใหม่ก็ต้องจัดทำ กรอบลักษณะเดียวกันขึ้นมาอีก กัมพูชา คือ ฝ่ายที่จะเปิด MOU หากไทยยกเลิกจะเท่ากับ ปลดพันธกรณีให้กัมพูชาเดินเรื่องในเวที ระหว่างประเทศ เช่น ศาลยุติธรรมระหว่าง ประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ได้สะดวกขึ้น (รัศมี ชาลีจันทร์, 2568, อ้างถึงใน ปกัสรุ เพ็ชรณรงค์, 2568)

นายกัณวีร์ สืบแสง

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ
พรรคเป็นธรรม

ปัญหาระหว่างไทย-กัมพูชาต้องแก้ด้วยการเจรจา ไม่ใช่การทหาร และ MOU คือ กลไกสำคัญที่ทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายต้องกลับมา นั่งตกลงเจรจากัน หากไม่มีข้อตกลงใดรองรับ ย่อมไม่สมควรยกเลิก (กัณวีร์ สืบแสง, 2568, อ้างถึงใน ปกัสรุ เพ็ชรณรงค์, 2568)

ศ.ดร.พวงทอง ภวัครพันธุ์

อาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หากมีการยกเลิก MOU ความพยายาม ที่เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายช่วยกันผลักดันเพื่อยุติป้องกัน ความขัดแย้งเหนือดินแดนในช่วงทศวรรษ ที่ผ่านมาย่อมหยุดชะงักลงทันที นอกจากนี้ MOU 2543 ยังระบุถึงเอกสารอีกชุดหนึ่ง ที่ต้องใช้ประกอบการสำรวจและกำหนดหลัก เขตแดน คือ อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2447 (ค.ศ. 1904) และสนธิสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 23 มีนาคม 2450 (ค.ศ. 1907) เอกสารทั้ง 2 ฉบับนี้ระบุว่า การกำหนดเขตแดน บริเวณเขาดงรักให้ยึดเส้นสันปันน้ำ อันเป็น หลักการที่ไทยยืนยันมาโดยตลอด ในกรณีนี้ MOU 2543 จึงประกอบด้วยเอกสารที่ ถ่วงดุลอำนาจในการต่อรองและผลประโยชน์ ของคู่เจรจากับ 2 ฝ่าย ซึ่งไม่ใช่เรื่องผิดปกติ ในการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศ เพราะหาก ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยืนยันให้ใช้แต่เฉพาะเอกสาร ที่ให้ประโยชน์กับฝ่ายตนเท่านั้น การเจรจา ก็ไม่มีทางคืบหน้าไปได้ นอกจากนี้ ยังหมายความว่า เจ้าหน้าที่ไทยที่เกี่ยวข้องเห็นประโยชน์ จากแผนที่ชุดนี้เช่นกัน เพราะใน จำนวน 11 ตอน มีเฉพาะตอนเขาดงรักเท่านั้นที่ฝ่ายไทยไม่ยอมรับ แต่ยอมรับอีก 10 ตอนที่เหลือ จะช่วยให้ไทย แก้ปัญหาเรื่องดินแดนกับเพื่อนบ้านได้ (พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2553)

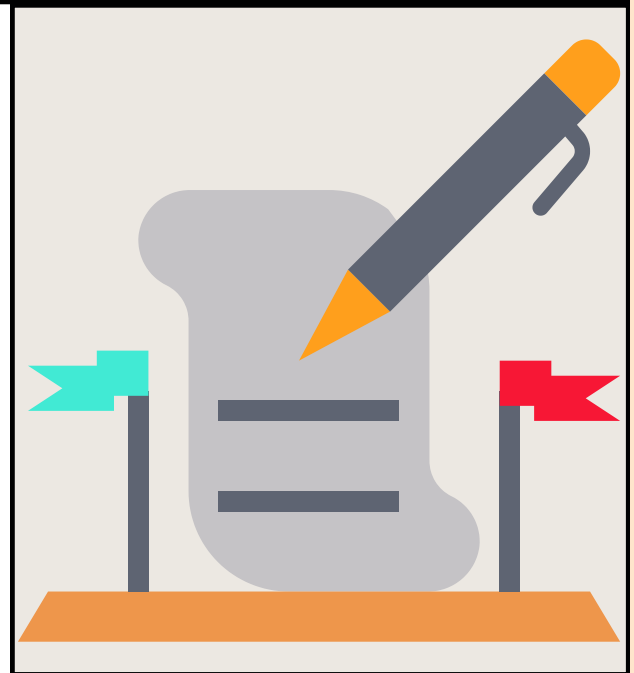
บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

MOU 2543 เป็นการวางกรอบในการเจรจากำหนดเขตแดน เพื่อนำไปสู่ความตกลงร่วมกันโดยสันติ และในการวางกรอบเพื่อเปิดเวทีเจรจานั้น ทั้ง 2 ฝ่ายต้องยอมรับที่จะนำเอาเอกสารหรือการอ้างอิงต่าง ๆ ของทั้ง 2 ฝ่ายขึ้นมาเป็นแนวทางเสียก่อนจึงจะเจรจกันได้ ในระหว่างการเจรจาจะตกลงหรือไม่ตกลงอย่างไร จะยอมรับหรือไม่ยอมรับเอกสารหรือการอ้างอิงหรือแผนที่ใด เป็นเรื่องระหว่างการเจรจาต่อไป ผู้ศึกษามีความเห็นที่ MOU 2543 เป็นความตกลงที่ถูกหลักการตามแนวทางของกฎหมายระหว่างประเทศ และไม่ควรนำประโยชน์ของการเมืองภายในมาทำให้เกิดผลกระทบกับโอกาสการหาข้อยุติในเรื่องการกำหนดเขตแดนทางบกกับกัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้ชิดในอาเซียน ในช่วงเวลาสำคัญที่อาเซียนต้องผนึกกำลังสร้างความเป็นหนึ่งเดียวทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นเกราะป้องกันประชาชนชาวอาเซียนไม่ให้ถูกรุกรานจากความผันผวนอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจโลก การกำหนดเขตแดนเป็นเรื่องซับซ้อนและละเอียดอ่อนเกินกว่าจะนำมาเป็นเครื่องมือโจมตีหรือบิดเบือนข้อมูลเพื่อประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง MOU 2543 จึงเป็นเครื่องมือเจรจาที่เป็นรูปธรรมที่สุดในขณะนี้ และเป็นสิ่งที่ทำให้ไทยมีอำนาจต่อรองกับกัมพูชาได้อย่างเท่าเทียมกัน เพราะ MOU 2543 กำหนดให้ใช้เอกสาร 3 ฉบับประกอบกันในการเจรจา คือ สนธิสัญญาระหว่างไทย-กัมพูชา ฉบับปี 2447 และ 2450 (ค.ศ. 1904 และ 1907) ที่กำหนดให้ใช้สันปันน้ำเป็นเขตแดน กับแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้กัมพูชาอ้างอิงแผนที่แต่เพียงอย่างเดียวมากดดันประเทศไทยในการเจรจาเหมือนที่แล้มา และช่วยรักษาสถานะทางกฎหมายของประเทศไทย ถ้ายกเลิก MOU 2543 ประเทศไทยจะมีโอกาสเสียเปรียบทันที เพราะกัมพูชาจะหาวิธีนำเรื่องไปฟ้องศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้อีก โดยอ้างว่าประเทศไทยไม่ยอมรับข้อแก้ปัญหามาแบบสันติวิธี ซึ่งจะทำให้ไทยมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสายตาชาวโลก

QR Code ussณนุกรม

ข้อมูลโดย นายยอดชาย วิถีพานิช วิทยากรเชี่ยวชาญ
ออกแบบโดย นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
0 2242 5900 ต่อ 5731

นอกจากนี้ MOU 2543 ยังเป็นกลไกในการควบคุมพื้นที่พิพาทได้ การมีคณะกรรมการเขตแดนร่วม (JBC) จะเปิดโอกาสให้ฝ่ายความมั่นคงของไทยสามารถปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่ทับซ้อนได้ชั่วคราว โดยไม่ถูกกล่าวหาว่ารุกล้ำอธิปไตยของกัมพูชา และได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ เนื่องจากอาเซียนและสหประชาชาติยอมรับว่า MOU 2543 เป็นกลไกที่ใช้แก้ไขข้อพิพาทชายแดนได้อย่างสันติ การมี MOU 2543 อยู่จะทำให้ไทยมีเหตุผลทางกฎหมายที่จะปฏิเสธการอ้างอิงแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ได้อย่างชอบธรรม และสามารถยกเลิกสันปันน้ำตามอนุสัญญาต่าง ๆ ที่ระบุไว้ใน MOU 2543 มาใช้ในการเจรจาได้ ถ้ายกเลิก MOU 2543 นอกจากจะทำให้สูญเสียกรอบการเจรจาอย่างเป็นทางการ การอ้างสิทธิในเรื่องเขตแดนจะมีความยุ่งยากมากขึ้น MOU 2543 ยังเป็นช่องทางให้ไทยและกัมพูชาสามารถเจรจาในระดับรัฐต่อรัฐเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศได้โดยตรง และลดความเสี่ยงที่จะต้องเผชิญหน้ากับแรงกดดันจากเวทีระหว่างประเทศได้อีกด้วย